

Aktive strategier til fordel for den aldrende arbejdsstyrke og befolkningen generelt

I EU sker der en stigning i gennemsnitsalderen både i befolkningen generelt og hos den arbejdsdygtige befolkning. Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkår har i de senere år sat fokus på to aspekter heraf, nemlig ældreforsorg og beskæftigelse af ældre arbejdstagere.

Demografiske tendenser viser i dag, at antallet af personer over 60 år i løbet af de kommende 30 år vil vokse med 50 %, mens antallet af unge (10-19 år) og antallet af 20-59-årige forudses at falde med hhv. 11% og 6%.

Stigningen i antallet af ældre kan allerede mærkes inden for den sociale beskyttelse, især på socialpensionsområdet, men også på sundhedsområdet. Dette skaber debat om den fremtidige finansiering af den sociale beskyttelse, som i høj grad beror på bidrag fra de erhvervsaktive. Efterhånden som antallet af ældre vokser, vil de ældre i højere grad komme til at spille en politisk rolle, og der vil i højere grad være begrundelse for at beskæftige ældre arbejdstagere.

DET EUROPÆISKE INSTITUT
til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene

BEKÆMPELSE AF ALDERSKRANKER PÅ ARBEJDS-MARKEDET

Bevarelsen af ældre arbejdstagere på arbejdsmarkedet er i den senere tid blevet en vigtig målsætning ikke kun for arbejdsmarkedspolitikken, men også for budgettet for den sociale beskyttelse. Institutet har gennem sin undersøgelse »Bekæmpelse af alderskranker på arbejdsmarkedet« dokumenteret og analyseret god praksis i seniorpolitikken både på og uden for arbejdspladsen med det formål at forbedre jobmuligheder og arbejdsvilkår for ældre arbejdstagere. Undersøgelsen satte fokus på bevarelse, integration og omskoling af ældre arbejdstagere og involverede syv medlemsstater: Belgien, Frankrig, Tyskland, Grækenland, Italien, Nederlandene og Det Forenede Kongerige. Desuden blev der indhentet oplysninger fra Finland og Sverige.

Ved at tage deres holdning til ældre op til fornyet overvejelse er nogle arbejdsgivere ved at gøre det til en givtig »forretning« at beskæftige denne gruppe. Denne holdning bygger på fem punkter: forrentning af investering i menneskelig kapital, forebyggelse af mangel på færdigheder, maksimering af ansættelsespotentialet, reaktion på demografiske ændringer samt fremme af en diversificeret arbejdsstyrke. Også visse fagforeninger er i færd med at tage deres støtte til strategier for tidlig afgang fra arbejdsmarkedet op til fornyet overvejelse.

Kort sagt er der nu god grund til at bekæmpe alderskranker på arbejdspladsen som følge af pragmatiske årsager, hensynet til forsørgerandelen, konkurrenceevnen og en god forvaltning af de menneskelige ressourcer samt hensynet til ret og rimelighed. Imidlertid er det kun et fåtal af europæiske arbejdsgivere og offentlige myndigheder, der har truffet praktiske foranstaltninger til at opfylde disse mål. Desuden er der forskelle blandt de europæiske lande med hensyn til, i hvilken udstrækning man gør noget ved alderskranker.

De helt klare konklusioner af dette arbejde er for det første:

- at god praksis ved ansættelse og uddannelse er til gavn for virksomheden som helhed og ikke blot for ældre arbejdstagere
- og for det andet, at en manglende indsats mod alderskranker indebærer spild af menneskelige ressourcer, hvilket er yderst betænkeligt på et tidspunkt, hvor arbejdsstyrken ældes.

Med det stigende antal 50-årige og derover i den erhvervsaktive befolkning er der behov for en ny indfaldsvinkel til forbindelsen mellem alder, arbejdsmarked og tilrettelæggelse af arbejdet. Arbejdsvilkår, produktivitet og livslang uddannelse er vigtige spørgsmål. Hertil kommer, at der med henblik på ældre kvinders beskæftigelsesegnethed og deres tilbagevenden til arbejdsmarkedet efter nogle år med ulønnet arbejde skal tages højde for denne gruppes særpræg og gennemføres passende tilpasningsforanstaltninger ikke blot med henblik på tilrettelæggelsen af arbejdet, men også med henblik på det sociale miljø.

RAPPORTER

Managing an Ageing Workforce: A Guide to Good Practice

Combating Age Barriers in Employment – A Portfolio of Good Practice

Combating Age Barriers in Employment, European research report

Combating Age Barriers in Employment, Summary report

Experience, Skill and Competitiveness: The implications of an ageing population for the workplace

Ageing at Work, the European Perspective

Ageing at Work - Colloquium proceedings

VIGTIGE KONKLUSIONER

Regeringerne skal med retningslinjerne for beskæftigelsen i 1999 for øje udvikle en aktiv arbejdsmarkedspolitik som hjælp til fremme af integration af ugunstigt stillede grupper såsom ældre arbejdstagere ved for eksempel at lette adgangen til livslang uddannelse og forbedre de eksisterende serviceydelser på arbejdsmarkedet

ved at indføre uddannelse i aldersbevidsthed for personale, der arbejder med menneskelige ressourcer, ledere og andre nøglearbejdere og derved støtte et miljø, som sætter stor pris på ældre arbejdstagere

ved at indføre foranstaltninger som fleksibel arbejdstid og plejeorlov i anerkendelse af, at visse ældre medarbejdere kan have plejeforpligtelser

ved at inddrage ældre arbejdstagere i drøftelser om alderskranker og metoder til at bekæmpe dem

ved at forberede ældre arbejdstagere på og ansvarliggøre dem for tilpasningen til sene horisontale frem for vertikale karrierebevægelser og de ændringer i anciennitetsregler, som det medfører

ved at fagforeningerne indfører ansættelses- og uddannelsesforanstaltninger, der afhjælper ulemperne for ældre arbejdstagere i de kollektive overenskomster og anerkender, at de traditionelle karrieremønstre ændres

ved at tilskynde til øget formidling af viden og ekspertise om forholdet mellem alder og beskæftigelse og gennemførelse af god praksis.

FAMILIENS PLEJE AF ÆLDRE SLÆGTNINGE

Det er almindeligt kendt og anerkendt i den offentlige politik, at familiemedlemmers omsorg for ældre slægtninge er af stor betydning. Instituttets undersøgelser har siden 1987 sat fokus på familiemedlemmernes situation. Det er navnlig døtre og hustruer, der gør mest for at pleje ældre slægtninge, som er afhængige af hjælp. I undersøgelse søger man systematisk at afdække de behov og erfaringer, plejeydende familiemedlemmer har i Europa, samt den virkning plejen har på hverdagen. Det er især elleve nationale undersøgelser, der belyser udviklingen af politik og initiativer til støtte for de pårørende med henblik på at kortlægge, hvad der kan gøres for at forbedre livskvaliteten såvel for plejeydende som for plejemodtagende. Selvom alle medlemsstater har politikker, der støtter, at ældre bliver i hjemmet og i lokalsamfundet så længe som muligt, er der stor forskel på karakteren og omfanget af serviceydelserne.

Traditionerne for familiemedlemmers pleje af ældre slægtninge varierer meget fra den ene EU-medlemsstat til den anden, men i de fleste lande har ældre reelt haft et meget lille udvalg af støttemuligheder. Generelt er pleje af ældre i offentlige institutioner eller i deres egne hjem i høj grad baseret på familiens bidrag, og de politiske beslutningstagere kan eventuelt henvise til familien som hjørnesteinen i den offentlige omsorg eller som i nogle lande stille eksplicitte krav til familiemedlemmernes plejeforpligtelser. I de sydeuropæiske lande anses pleje af ældre for at være en naturlig opgave for familien. Baggrunden for pleje ændrer sig imidlertid hurtigt med væsentlige følger for social-, sundheds- og arbejdsmarkedspolitikkerne.

VIGTIGE KONKLUSIONER

Et relativt lille udsnit af ældre, der er afhængige af hjælp, har opholdt sig på plejehjem eller andre lignende institutioner, fordi sådanne faciliteter ofte ikke har været tilgængelige, og de ældre selv og deres familier generelt har et negativt syn på sådanne steder. Ældres behov for plejehjem synes imidlertid at blive større og større som følge af demografiske ændringer, familiemobilitet og behov for langvarig sundhedspleje og kræver flere nye foranstaltninger.

Instituttet har også sat fokus på arbejdstageres ansvar inden for ældrepleje og anden voksenpleje. Rapporten »Working & Caring: Developments at the Workplace for Family Carers of Disabled and Older People« redegør for, hvad der er opnået på arbejdspladserne og i arbejdsorganisationerne samt inden for udviklingen af støtteteknologier og offentlig service.

RAPPORTER

Who Will Care?: Future prospects for family care of older people in the European Union

Working & Caring: Developments at the Workplace for Family Carers of Disabled and Older People

Family Care of Dependent Older People in the European Community

Carers Talking: Interviews with Family Carers of Older, Dependent People in the European Community

Family Care of the Older Elderly: Casebook of Initiatives

Behovet for personer, der er afhængige af hjælp, kan reduceres, hvis der sættes fokus på at forbedre ældres sundhed og uafhængighed, og det skal ske, mens de er yngre.

I den ældre befolkning er der store forskelle på de forskellige aldersgruppers situationer og ønsker. Der skal tages hensyn til uligheder hos den ældre befolkning med hensyn til indtægt, adgang til service og information.

Det er vigtigt i fremtiden at fokusere på, hvad ældre har at give, og hvilke behov for støtte de har. Inden for denne forskelligartede og stadig voksende gruppe er der en mangfoldighed af viden, færdigheder og erfaringer.

Bistand til de pårørende, der plejer slægtninge, skal være en integreret del af målsætninger og ansvar for institutioner og organisationer inden for ældrepleje.

Medlemsstaterne skal opfordres til på omsorgsområdet at udvikle sundheds- og socialpolitikker, der tager hensyn til de pårørendes behov.

Der skal lægges større vægt på mulighederne for at skabe jobs inden for omsorgsarbejde og ansvarsområder.

Ældre kan selv medvirke i diskussioner om og udformning af nye måder, hvorpå deres behov kan imødekommes.

Behovet for plejehjem synes at vokse som følge af demografiske ændringer, familie- mobilitet og behov for langvarig sundhedspleje. Pleje i en eller anden form og i en bestemt periode vil i nogen tid fremover stadig blive mere og mere nødvendig.

POLITISK BAGGRUND

De her behandlede emner sættes der for øjeblikket fokus på i de europæiske politikker vedrørende beskæftigelse, social beskyttelse, sundhed, social udstødelse og ligestilling.

Demografiske rapporter i EU har belyst, hvordan demografi er ved at blive en vigtig faktor, der skal tages hensyn til ved moderniseringen af den sociale beskyttelse.

Kommissionens forslag til retningslinjer for beskæftigelsen i 1999 lægger vægt på, at foranstaltningerne med henblik på ældre arbejdstageres tidlige afgang fra arbejdsmarkedet og betydningen af ældre arbejdstageres adgang til uddannelsesmuligheder skal tages op til nyvurdering.

Det Europæiske Råd i Cardiff i juni 1998 understregede nødvendigheden af, at man i udviklingen af en faglært og tilpasningsdygtig arbejdsstyrke især tager hensyn til ældre arbejdstagere, og betydningen af at afhjælpe diskrimination på arbejdsmarkedet.

I sin meddelelse af 15. april 1998 om udviklingen af den offentlige sundhedspolitik i EU anslog Kommissionen, at udgifterne til sundhedspleje over de næste 30 år ville stige med mindst 1-3% af BNP'et blot som følge af demografiske ændringer.

De fire søjler i de retningslinjer for beskæftigelse, som blev fremlagt på Det Ekstraordinære Råd om Beskæftigelse i november 1997, er også af stor betydning for beskæftigelsen af ældre arbejdstagere. Disse temaer - iværksætterkultur, beskæftigelsesegnethed, tilpasningsdygtighed og ligestilling danner grundlaget for de handlingsplaner, som medlemsstaterne skal udarbejde og gennemføre hvert år.

I EU-Rådets resolution af 1995 om beskæftigelse af ældre arbejdstagere anmoder Rådet Europa-Kommissionen om at organisere en udveksling af information, erfaring og god skik inden for beskæftigelse af ældre arbejdstagere. Den her beskrevne undersøgelse er udformet som et betydningsfuldt bidrag til opfyldelsen af det mål.

NATIONALE RAPPORTER

Nationale rapporter om begge forskningsprogrammer kan fås hos Instituttet.

Bibliografi

1. *Supporting Employability: Guides to Good Practice in Employment Counselling and Guidance.*

1998 - 36 s.
EN, ES, FI, FR, IT
EF/98/34/*
<http://www.eurofound.publicatio ns.ie>

2. *Vejlledning af voksne og erhvervsvejledning på et arbejdsmarked under forandring - endelig rapport om Eurocounsel.*

1996 - 212 s.
DA (ISBN 92-827-8277-8)
DE (ISBN 92-827-8278-6)
EN (ISBN 92-827-8279-4)
ES (ISBN 92-827-6146-0)
FR (ISBN 92-827-8280-8)
IT (ISBN 92-827-8281-6)
Katalognr.: SY-98-96-776-* -C
Pris (moms ikke medregnet): 21.50 EUR
Der findes resuméer på alle EU-sprog.

3. *Public Welfare Services and Social Exclusion - The development of consumer-oriented initiatives in the European Union*

1995 - 164 s.
DE (ISBN 92-827-4906-1)
EN (ISBN 92-827-4907-X)
FR (ISBN 92-827-4908-8)
Katalognr.: SY-90-95-833-* -C
Pris (moms ikke medregnet): 18.50 EUR
Resuméer finder på alle EU-sprog.

4. *New Directions in Social Welfare*

1997 - 100 s.
EN (ISBN 92-828-0416-X)
Katalognr.: SX-05-97-438-EN-C
FR (Katalognr.: SX-05-97-438-FR-C)
Pris (moms ikke medregnet): 14 EUR

Managing an Ageing Workforce: A guide to Good Practice

Alan Walker

I denne vejledning beskrives kort de vigtigste elementer af god praksis i seniorpolitikken på arbejdsmarkedet. Vejledningen er resultatet af projektet »Bekæmpelse af alderskranker på arbejdsmarkedet«, som blev koordineret af Institutttet, og som fokuserede på foranstaltninger til bevarelse, omskoling og integration af ældre arbejdstagere på arbejdsmarkedet. Den skal være en håndbog for arbejdsmarkedets parter, politiske beslutningstagere og ledere, især dem, der beskæftiger sig med ansættelse og uddannelse.

1999 - 24 s.

DE, EN, ES, FI, FR

EF/98/65/*

<http://www.eurofound/publications.ie>

Combating Age Barriers in Employment. A European Portfolio of Good Practice

Alan Walker, Philip Taylor

Denne rapport illustrerer og analyserer mere end 150 initiativer i hele Europa til at bevare, omskole og reintegrere ældre arbejdstagere.

1998 - 220 s.

EN (ISBN 92-828-0412-7)

Katalognr.: SX-05-97-454-*.C

Pris (moms ikke medtaget): 30 EUR

Combating Age Barriers in Employment: European Research Report

Alan Walker

Denne rapport dokumenterer de rationelle begrundelser for en holdningsændring over for ældre arbejdstagere og vurderer initiativer i den offentlige og den private sektor til bekæmpelse af alderskranker på arbejdsmarkedet.

1997 - 160 s.

DE (ISBN 92-828-0413-5)

EN (ISBN 92-828-0414-3)

FR (ISBN 92-828-0415-1)

Katalognr.: SX-05-97-446-*.C

Pris (moms ikke medtaget): 25 EUR

Combating Age Barriers in Employment: Research Summary

Alan Walker

1997 - 40 s.

DA, DE, EN, ES, FI, FR, GR, IT, NL, PT, SV

EF/97/18/*

<http://www.eurofound/publications.ie>

Experience, Skill and Competitiveness: The Implications of an Ageing Population for the Workplace

Maggie Pearson

Denne rapport er baseret på en konference, som beskæftigede sig med, hvordan de demografiske ændringer i den europæiske befolkning indvirker på lønnet arbejde og på projekter for den aldrende arbejdsstyrke. Der gives forslag til praktiske foranstaltninger til fordel for ældre arbejdstagere, såsom sundhedsfremmende foranstaltninger, udvikling af uddannelsesmuligheder og støtte i arbejdsmiljøet samt foranstaltninger til imødekommelse af erhvervsaktive plejeydende familiemedlemmers eventuelle behov.

1996 - 76 s.

EN (ISBN 92-827-6033-2)

FR (ISBN 92-827-6034-0)

Katalognr.: SY-93-96-944-*.C

Pris (moms ikke medregnet): 8.50 EUR

Ageing at Work: The European Perspective

Sylvie Droit et al

Denne brochure giver mulige svar på de udfordringer, som aldersproblemet medfører for mange virksomheder. Den er resultatet af et aktivt samarbejde mellem Institutttet og ANACT (Agence Nationale pour l'Amelioration des Conditions de Travail).

1993 - 12 s.

EN, FR

EF/93/31/*

<http://www.eurofound/publications.ie>

Ageing at Work: Proceedings of a European Colloquium,

Paris, 12 June 1991

Sylvie Droit et al

Forskere, virksomhedsledere og fagforeningsledere fra forskellige EU-lande mødtes på foranledning af det franske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkår, ANACT, og Det Europæiske Institut for at drøfte problemet vedrørende arbejdstageres udstødelse af arbejdsmarkedet - et problem, der forværres som følge af den aldrende befolkning i Den Europæiske Union. Denne brochure indeholder forskellige forslag til betragtninger og aktioner med henblik på bekæmpelsen af udstødelse og de hermed forbundne problemer.

1992 - 125 s.

EN (ISBN 92-826-4625-4)

FR (ISBN 92-826-5207-6)

Katalognr.: SY-75-92-833-*.C

Pris (moms ikke medregnet): 17 EUR

Who Will Care? Future Prospects for Family Care of Older People in the European Union

Ann Salvage

Denne rapport sætter fokus på den internationale debat om de fremtidige sociale og økonomiske omkostninger ved den voksende ældrebefolkning. Den placerer debatten om pleje inden for rammerne af den senere tids forskning og analyser i Den Europæiske Union. Desuden dokumenteres og evalueres der heri vigtige tendenser og udviklinger med henblik på at beskrive en række muligheder for fremtiden.

1995 - 96 s.

EN (ISBN 92-827-5360-3)

FR (ISBN 92-827-5361-1)

Katalognr.: SY-92-95-142-*.C

Pris (moms ikke medregnet): 8.50 EUR

Working and Caring: Developments at the workplace for family carers of disabled and older people

Judith Philips

Denne rapport analyserer, hvordan familiemedlemmers pleje af slægtninge indvirker på jobmuligheder og kvaliteten af familieleven. Desuden dokumenterer man i rapporten initiativer på arbejdspladsen til at forbedre betingelserne for at kombinere arbejde og pleje og diskuterer de forskellige implicerede parter rolle.

1996 - 64 s.

EN (ISBN 92-827-6028-6)

ES (ISBN 92-827-6027-8)

FR (ISBN 92-827-6029-4)

Katalognr.: SY-93-96-936-*.C

Pris (moms ikke medregnet): 11.50 EUR

Family Care of Dependent Older People in the European Community

Hannelore Jani-Le Bris

Denne rapport, som er baseret på litteraturanalyser og interviews med plejeydende familiemedlemmer, dokumenterer de særlige kendetegn ved denne plejeform, de problemer, der er opstået, samt den hjælp, plejerne har modtaget. I rapporten overvejes der, hvad der kan og bør gøres af professionelle plejere, frivillige organisationer, arbejdsmarkedets parter og de lokale myndigheder på nationalt plan og på fællesskabsplan for at bevare denne ressource og forbedre plejeydende familiemedlemmers livskvalitet.

1993 - 200 s.

DE (ISBN 92-826-6354-X)

EN (ISBN 92-826-6355-8)

ES (ISBN 92-826-6353-1)

FR (ISBN 92-826-6356-6)

IT (ISBN 92-826-6357-4)

Katalognr.: SY-80-93-226-*.C

Pris (moms ikke medregnet): 20 EUR

Family Care of the Older Elderly: Casebook of Initiatives

M.A.G.A. Steenvoorden et al

Det er de pårørende, der yder den grundlæggende omsorg og støtte til de fleste af de ældre, som er afhængige af hjælp. De hermed forbundne problemer og behovet for familiemedlemmers pleje af slægtninge er efterhånden ved at blive anerkendt i Den Europæiske Union. Denne temabog dokumenterer offentlige, private og frivillige initiativer til at hjælpe og støtte de familiemedlemmer, som plejer ældre slægtninge.

1993 - 88 s.

EN (ISBN 92-826-6572-0)

FR (ISBN 92-826-6573-9)

NL (ISBN 92-826-6574-0)

Katalognr.: SY-80-93-444-*.C

Pris (moms ikke medregnet): 10 EUR

Carers Talking: Interviews with family carers of older, dependent people in the European Community

Elizabeth Mestheneos, Judith Triantafillou

Dette bind er resultatet af interviews med plejeydende familiemedlemmer fra ni lande. I bindet illustreres plejernes hverdag og deres holdning til det at pleje. Desuden belyses plejesituationernes kompleksitet og de økonomiske, sociale, følelsesmæssige og fysiske omkostninger for plejerne.

1993 - 118 s.

EN (ISBN 92-826-6570-4)

FR (ISBN 92-826-6571-2)

Katalognr.: SY-80-93-452-*.C

Pris (moms ikke medregnet): 13.50 EUR

For over 20 år siden rådgav Institutttet til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårne de europæiske institutioner, de nationale regeringer og arbejdsmarkedets parter med hensyn til de problemer, som det europæiske samfund stod overfor, herunder beskæftigelse, sundhed og velvære, social samhørighed, ligestilling, medbestemmelse og en bæredygtig udvikling. Institutts websted gør i stor udstrækning publikationer og nyheder vedrørende disse spørgsmål tilgængelige for offentligheden.

Institutts webstedadresse er:

<http://www.eurofound.ie>.

Gratis publikationer kan hentes ned direkte. De publikationer, der sælges, kan bestilles online via Institutts websted. De kan også bestilles gennem Deres sædvanlige boghandel eller fra et af Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationers salgskontorer (adresserne er tilgængelige på følgende internetadresse: <http://www.eur-op.int>)

The Information Centre of the Foundation

responds to enquiries,

e-post: info@eurofound.ie

Et gratis nyhedsbrev offentliggøres 10 gange om året.

For yderligere oplysninger om denne

brochure indhold kan der rettes

henvendelse til:

Teresa Renehan

Information Liaison Officer

European Foundation for the

Improvement of Living and Working

Conditions

Wyattville Road

Loughlinstown

Co Dublin

tf.: (353-1) 204 31 00

fax (353-1) 282 64 56

e-post: teresa.renehan@eurofound.ie

EF/98/69/DA